

ZARZĄDZENIE
REGIONALNEGO DYREKTORA OCHRONY ŚRODOWISKA W OLSZTYNIE
z dnia ..... 20... r.

w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Świńskie Bagno”

Na podstawie art. 19 ust. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. 2021 poz. 1098, 1718 i z 2022 r. poz.84) zarządza się, co następuje:

§ 1. Ustanawia się plan ochrony dla rezerwatu przyrody „Świńskie Bagno”, zwanego dalej „rezerwatem”.

§ 2. 1. Celem ochrony przyrody w rezerwacie jest zachowanie i ochrona procesów ekologicznych w obszarze torfowiska

2. Przyrodniczymi i społecznymi uwarunkowaniami realizacji celu, o którym mowa w ust. 1, są:

1) występowanie w rezerwacie mokradeł ombrogenicznych, z bogato reprezentowanym zespołem gatunków wyróżniających torfowiska przejściowe i wysokie, które uznano za wiodące i najistotniejsze dla wyznaczania wartości przyrodniczej rezerwatu;

2) występowanie w rezerwacie trzech typów siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej: 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzeria-Caricetea nigrae*) oraz 91D0* Bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi-Pinetum*, *Pino mugo-Sphagnetum*, *Sphagno girgensohnii-Piceetum* i brzożowo-sosnowe bagienne lasy borealne). Mezofilne lasy otaczające kompleks torfowiskowo/borowy mają znamiona siedliska grądowego 9160 — grąd subatlantycki (*Stellario-Carpinetum*). W całym rezerwacie zanotowano obecność 15 cennych gatunków mszaków oraz 5 gatunków cennych gatunków roślin naczyniowych;

3) położenie rezerwatu w dużym kompleksie rolnym, intensywnie użytkowanym, stanowiącym enklawę obejmującą kompleks leśno-torfowiskowy zarządzany przez Państwowe Gospodarstwo Lasy Państwowe Nadleśnictwa Dwukoły;

4) położenie rezerwatu w sąsiedztwie alei pomnikowej lip drobnolistnych *Tilia cordata* (aktualnie 109 lip);

5) lokalizacja rezerwatu w izolacji od jednostek osadniczych;

6) procesy ewolucji biocenotycznej, które wiążą się bezpośrednio z naturalną sukcesją roślinności, stymulowanej również globalnymi zmianami klimatu. Duża niestabilność zasobów wodnych i wzrost częstotliwości okresów deficytowych w wodę powoduje eliminację roślin z płytkim systemem korzeniowym i jednocześnie ekspansję drzew (głównie brzozy) na powierzchni płatów siedliska 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzeria-Caricetea nigrae*) oraz rozwój apofitów wnikałych w płaty grądów na okrajach rezerwatu;

7) występowanie populacji gatunków inwazyjnych: czeremcha amerykańska *Padus serotina* i niecierpek drobnokwiatowy *Impatiens parviflora*.

§ 3. Identyfikację oraz określenie sposobów eliminacji i ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych dla rezerwatu oraz ich skutków na obszarze rezerwatu przedstawia tabela stanowiąca załącznik nr 1 do zarządzenia.

§ 4. Wskazanie obszarów objętych ochroną czynną na terenie rezerwatu przedstawia mapa stanowiąca załącznik nr 2 do zarządzenia.

§ 5. Określenie działań ochronnych na obszarze ochrony czynnej, z podaniem rodzaju, zakresu i lokalizacji, przedstawia tabela stanowiąca załącznik nr 3 do zarządzenia oraz mapa stanowiąca załącznik nr 4 do zarządzenia.

§ 6. Na obszarze rezerwatu nie dopuszcza się prowadzenie działalności wytwórczej, handlowej i rolniczej.

§ 7. Wprowadza się następujące ustalenia do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Iłowo-Osada, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy Iłowo-Osada, planu zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego, w części dotyczącej rezerwatu, odnośnie eliminacji lub ograniczenia zagrożeń zewnętrznych i wewnętrznych:

1) wpisanie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy i planu zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego rezerwatu, jako obiektu chronionego prawem z wyznaczonym obszarem ochrony czynnej;

2) wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów dotyczących niedopuszczenia do zmian form użytkowania terenu, np. przekwalifikowania gruntów leśnych na inny typ użytkowania (w obrębie zlewni rezerwatu), oraz niedopuszczeniu do lokowania inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko w zasięgu zlewni bezpośredniej Świńskiego Bagna.

§ 8. Zarządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

REGIONALNY DYREKTOR
OCHRONY ŚRODOWISKA
W OLSZTYNIE

Załącznik Nr 1 do zarządzenia
Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska
w Olsztynie z dnia ..... 20... r.

Identyfikacja i ocena istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz sposoby eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków.

Lp.	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych	Sposoby eliminacji lub ograniczania zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych i ich skutków
1.	Ekspansja drzew (m.in. brzozy, sosny) w płatach mszaru torfowiska /Ewolucja biocenotyczna, sukcesja przyczyniająca się do wnikania na torfowisko gatunków lekkonasiennych. Ekspansja drzew (brzoza, sosna) w płatach mszaru torfowiska powodująca zarastanie torfowiska gatunkami lekkonasiennymi i przyczyniająca się do zaniku roślin charakterystycznych dla obszarów torfowiskowych.	Ograniczenie gatunków lekkonasiennych m.in. brzozy, sosny do pokrycia około 10% na obszarach płatów torfowiska przejściowego 7140. Monitoringu stanu siedliska 7140.
2.	Występowanie oraz rozprzestrzenianie się gatunków inwazyjnych stanowiących zagrożenie dla rodzimej flory, tj.: • Czeremcha amerykańska <i>Padus serotina</i> • Niecierpek drobnokwiatowy <i>Impatiens parviflora</i>	Eliminacja populacji czeremchy amerykańskiej i niecierpka drobnokwiatowego przed okresem wytwarzania diaspor – metodami mechanicznymi, np. poprzez wykopywanie z utylizacją Niepozostawianie w obszarach występowania gatunków inwazyjnych– gleby nieobsianej, pozbawionej szaty roślinnej w celu zminimalizowania wnikania tych gatunków na te obszary
3.	Intensyfikacja rolnictwa powodująca wzmożone nawożenie gruntów wokół rezerwatu, w jej wyniku następuje zasilanie rezerwatu spływami bogatymi w biogeny, co skutkuje przyśpieszoną eutrofizacją grądu i wnikaniem gatunków nitrofilnych do rezerwatu	Ograniczenie (optymalizacja) nawożenia gruntów wokół rezerwatu
4.	Zmniejszenie lub utrata określonych cech siedlisk przyczyniająca się do zaniku roślin charakterystycznych dla obszarów torfowiskowych (dot. siedlisk 7140 / 91D0 / 9160 Ewolucja biocenotyczna, sukcesja powodująca wnikanie na torfowisko gatunków lekkonasiennych	Monitorowanie stanu płatów siedlisk 9160, 91D0, 7140 co 3 lata, w tym rozwoju gatunków lekkonasiennych m.in. brzozy brodawkowatej <i>Betula pendula</i> i sosny pospolitej <i>Pinus sylvestris</i> w zasięgu siedliska 7140 oraz gatunków inwazyjnych i apofitów w siedlisku 9160 i poza nim.
5.	Zmniejszenie ilości opadów, nasilenie wystąpienia susz; przesuszenie torfowiska; zmiana czynników biotycznych; antropogeniczne zmiany stosunków wodnych (np. melioracje odwadniające); pobór wód powierzchniowych na potrzeby rolnictwa; wyschnięcie mogące powodować/ inicjować cały szereg niekorzystnych zmian zachodzących w siedlisku torfowiska oraz boru bagiennego począwszy od zmian w strukturze poprzez podniesienie trofii do ekspansji i zarastania przez	Monitoring stanu wód gruntowych i powierzchniowych Niedopuszczenie do pobierania wody podziemnej do celów nawodnieniowych w zlewni mokradła.

Lp.	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych	Sposoby eliminacji lub ograniczania zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych i ich skutków
	fitocenozy leśne na torfowisku i rozwój apofitów w borze bagiennym.	
6.	Pożary i gaszenie pożarów mogą prowadzić do zniszczenia flory i fauny, uwolnienia zdeponowanego w złożu torfowym węgla, trudności w odtwarzaniu roślinności po pożarze, co w konsekwencji może przyczynić się do rozwoju gatunków niepożądanych, np. poziomnik szorstki <i>Galeopsis tetrahit</i> , jeżyna <i>Rubus caesius</i> , pokrzywa zwyczajna <i>Urtica dioica</i> , trybula leśna <i>Anthriscus sylvestris</i> , czosnaczek pospolity <i>Alliaria petiolata</i> .	Zwiększenie kontroli przez służby leśne (Nadleśnictwo Dwukoły)/edukacja lokalnej społeczności
7.	Zmiana sposobu uprawy; zmiana form użytkowania na inny niż rolny; restrukturyzacja gospodarstw rolnych; mogące prowadzić do zmian w funkcjonowaniu zlewni rezerwatu, co może prowadzić do wzrostu eutrofizacji, a w konsekwencji uruchomienia całego szeregu niekorzystnych zmian zachodzących w siedlisku grądu, boru bagiennego oraz torfowiska począwszy od zmian w strukturze poprzez podniesienie trofii do ekspansji i zarastania przez fitocenozy leśne na torfowisku i rozwój apofitów w borze bagiennym oraz ekspansję gatunków inwazyjnych w grądzie.	Wprowadzenie do dokumentów planistycznych zapisów dotyczących niedopuszczenia do zmiany form użytkowania terenu, z rolnego na inny np. przekwalifikowania gruntów ornych, użytków zielonych na inny typ użytkowania, pożądana byłaby zmiana z formy intensywnej na ekstensywną (np. zmiana gruntów ornych w grunty użytkowane jako użytki zielone) Edukacja lokalnej społeczności
8.	Odpady, ścieki; eutrofizacja - mogące powodować/prowadzić w wyniku dopływu nutrientów do nadmiernego użyźnienia siedlisk i wód rezerwatu	Monitorowanie przez zarządcę terenu (Nadleśnictwo Dwukoły) czy na obrzeżach rezerwatu nie dochodzi do powstawania nielegalnych wysypisk oraz miejsc składowania odpadów

Załącznik Nr 2 do zarządzenia
Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska
w Olsztynie z dnia ..... r.

Wskazanie obszaru objętego ochroną czynną na terenie rezerwatu przyrody „Świńskie Bagno”

Załącznik Nr 3 do zarządzenia
Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska
w Olsztynie z dnia ..... 20... r.

Opis sposobów ochrony czynnej ekosystemów, z podaniem rodzaju, rozmiaru i lokalizacji poszczególnych zadań w rezerwacie przyrody „Świńskie Bagno”

Lp.	Rodzaj działań ochronnych	Rozmiar zadań ochronnych	Lokalizacja, termin i zakres działań ochronnych	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie działania ochronnego
1.	Mechaniczne ograniczanie gatunków lekkonasiennych m.in. brzozy oraz sosny do pokrycia ok 10% powierzchni płatów siedliska 7140 z możliwością pozyskania surowca drzewnego. Monitorowanie siedliska 7140 pod kątem wnikania do płatów tego siedliska gatunków lekkonasiennych	4,87 ha	Płaty siedliska 7140 wg mapy stanowiącej załącznik nr 14 do planu ochrony Wykonanie zabiegu w pierwszym 5-leciu obowiązywania planu, w miesiącach IX-X (termin realizacji wynika z konieczności wykluczenia zagrożenia niszczenia torfowców w okresie, kiedy są zamrożone) w rejonie dobrze zachowanych mszarów. Dopuszczalne metody wykonania zabiegu: a) ręczne wrywanie najmłodszych osobników brzozy i sosny (siewki i starsze od siewek osobniki, jeżeli będzie istniała możliwość ich ręcznego usunięcia z korzeniami), b) ścinanie brzozy i sosny (dotyczy osobników, których nie da się wyrwać), przy czym karpy ścinanych drzew najlepiej usunąć w celu uniemożliwienia powstawania odrośli, c) zaobrączkowanie starszych okazów brzozy w okresie wegetacyjnym lub dokładne okorowanie wąskiego pasa kory nie dopuszczając do pozostawienia podczas korowania fragmentów korowiny, Dopuszcza się możliwość zrębkowania powstałej podczas prac biomasy i jej zagospodarowanie (poza obszarem rezerwatu).	Nadleśnictwo Dwukoły

Lp.	Rodzaj działań ochronnych	Rozmiar zadań ochronnych	Lokalizacja, termin i zakres działań ochronnych	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie działania ochronnego
			Terminy: obrączkowanie brzozy - kwiecień–wrzesień; wrywanie/wycinka (najlepiej z usunięciem karp) - październik-luty. Po 2 latach od wykonania zabiegu, należy przeprowadzić wizję terenową w okresie czerwiec-wrzesień, której celem będzie: - ocena stanu torfowiska po przeprowadzonym zabiegu, ze szczególnym uwzględnieniem dynamiki rozwoju gatunków drzewiastych, - ustalenie terminu wykonania kolejnego zabiegu (zgodnie z wynikami wizji terenowej i oceną stanu torfowiska po przeprowadzonym zabiegu). Powtórne oceny i zabiegi usuwania nalotu drzew i krzewów przeprowadzać w miarę potrzeb.	
2.	Eliminacja przed okresem wytwarzania diaspor populacji czeremchy amerykańskiej i niecierpka drobnokwiatowego – metodami mechanicznymi np. poprzez wykopywanie wraz z utylizacją	10,76 ha	Platy siedliska 9160 oraz 91D0 wg mapy stanowiącej załącznik nr 14 do planu ochrony W pierwszym roku obowiązywania planu Podczas eliminacji czeremchy amerykańskiej: - zaleca się ręczne wrywanie (wraz z usunięciem korzeni) osobników ww. gatunku (dotyczy tych osobników, które da się wyrwać). W przypadku osobników, których nie da się wyrwać dopuszczalne jest również cięcie [cięcie wysokie (0,5-1 m) w połączeniu z usuwaniem nowych odrośli w kolejnych latach oraz cięcia poniżej szyi korzeniowej] i obrączkowanie [obráczkowanie (przerwanie łyka)] jednak skuteczność tych zabiegów jest niższa - skutkuje wypuszczaniem odrośli Zabiegi wykonywać w okresie V-VI. Zabieg powtarzać	Nadleśnictwo Dwukoły

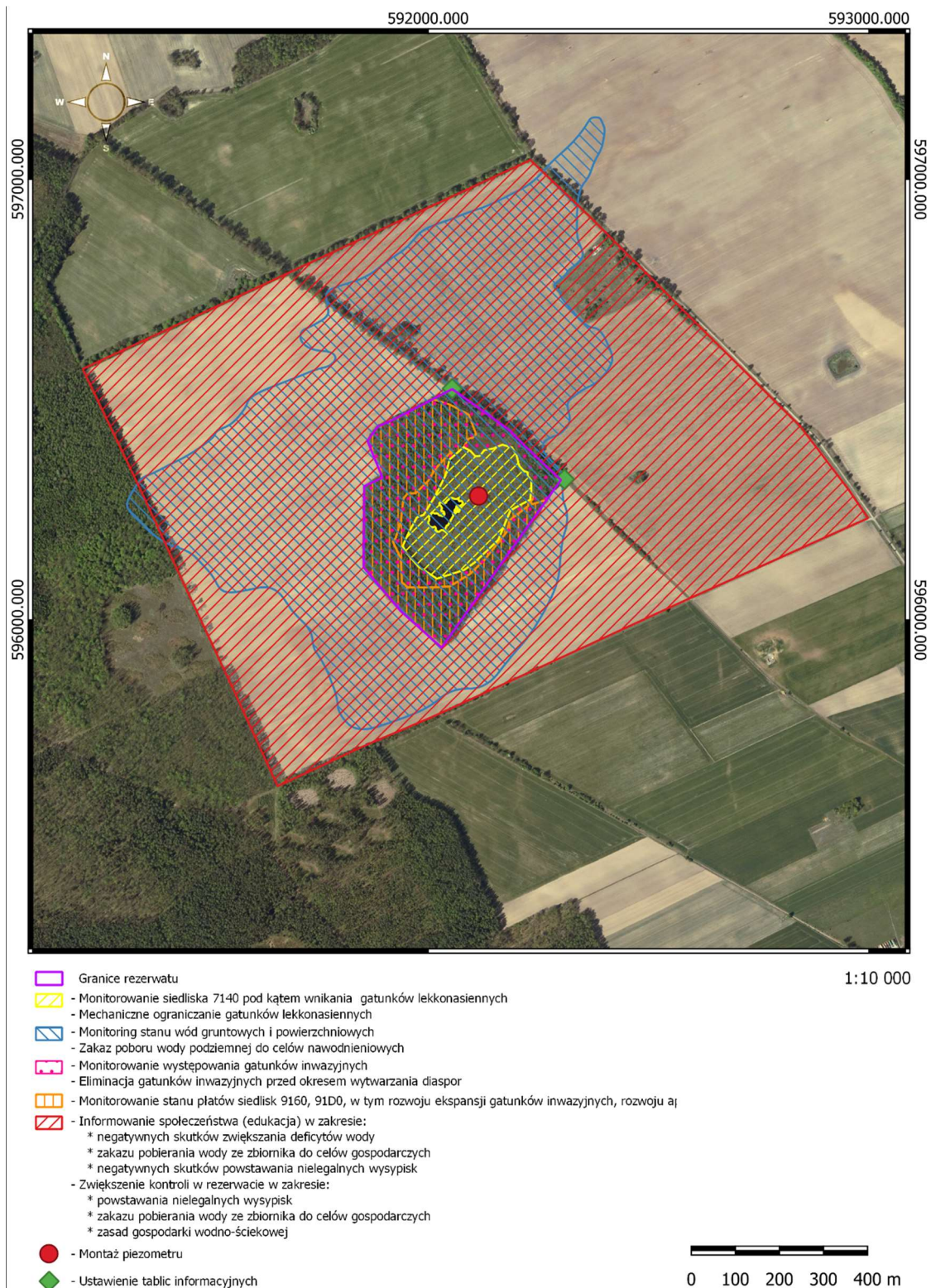
Lp.	Rodzaj działań ochronnych	Rozmiar zadań ochronnych	Lokalizacja, termin i zakres działań ochronnych	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie działania ochronnego
			rok do roku aż do eliminacji zagrożenia. Powstałą podczas prac biomasę usunąć poza rezerwat (zagospodarować wg potrzeb, spalić lub zrębkować). W przypadku eliminacji niecierpka drobnokwiatowego zaleca się ręczne wyrywanie osobników gatunku, przed wytworzeniem diaspor (w okresie do V), zabieg powtarzać rok do roku aż do eliminacji zagrożenia. Pozyskaną biomasę wywieść poza obszar chroniony i spalić.	
3.	Monitorowanie stanu płatów siedlisk 9160, 91D0, w tym rozwoju ekspansji gatunków inwazyjnych, rozwoju apofitów, w siedlisku 9160 i poza nim oraz rozwoju gatunków inwazyjnych	9,16 ha	Zgodnie z załącznikami 14 do planu ochrony Ocenę stanu siedlisk przeprowadzić w 5, 10 i 15 roku obowiązywania planu. Ocenę stanu ochrony siedlisk z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej przeprowadzić w oparciu o wypracowane i przyjęte standardy przez GIOŚ na potrzeby monitoringu siedlisk.	RDOŚ Olsztyn

Lp.	Rodzaj działań ochronnych	Rozmiar zadań ochronnych	Lokalizacja, termin i zakres działań ochronnych	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie działania ochronnego
4.	Monitoring stanu wód gruntowych i powierzchniowych	15,90 ha (rezerwat) + 74,87 ha (zlewnia) 1 szt. piezometr	Zgodnie z załącznikami 4 do planu ochrony Montaż piezometru na głębokości >2 m wraz z automatycznym systemem rejestracji stanów wód gruntowych składającym się z rejestratora (data logger) zmian poziomu wód gruntowych, np. typu Diver i rejestratora zmian ciśnienia atmosferycznego typu BARO DIVER), który umożliwi rejestrację danych zadaną częstotliwością. Rekomendowana częstotliwość pomiarów: 1 raz na dobę. Czujnik przed pomiarami należy zaniwelować. W pierwszym roku obowiązywania planu. Dane z rejestratora odczytywać co najmniej co pół roku z uwagi na możliwość awarii i utraty danych. Ocenę warunków hydrologicznych przeprowadzić w 5, 10 i 15 roku obowiązywania planu.	RDOŚ Olsztyn
5.	Informowanie społeczeństwa (edukacja) w zakresie negatywnych skutków: - zwiększania deficytów wody; pobierania wody ze zbiornika w rezerwacie do celów gospodarczych (w tym rolniczych) - powstawania nielegalnych wysypisk oraz miejsc składowania odpadów na obrzeżach rezerwatu; - pożaru oraz zagrożeń jakie za sobą niosą Informowanie społeczeństwa o zakazach obowiązujących na terenie rezerwatu.	Wg. potrzeb/2 tablice informujące o zakazach	Zgodnie z załącznikami 14 do planu ochrony Ustawienie tablic informujących o zakazach obowiązujących w rezerwacie	RDOŚ Olsztyn

Lp.	Rodzaj działań ochronnych	Rozmiar zadań ochronnych	Lokalizacja, termin i zakres działań ochronnych	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie działania ochronnego
	Promowanie dobrych praktyk rolniczych oraz ekstensywnych form użytkowania rolnego.			
6.	Zwiększenie kontroli w rezerwacie w zakresie: - powstawania nielegalnych wysypisk oraz miejsc składowania odpadów na obrzeżach rezerwatu - pobierania wody ze zbiornika do celów gospodarczych (w tym rolniczych), - przestrzegania zasad gospodarki wodno-ściekowej celem eliminacji działań stwarzających ryzyko infiltracji ścieków do gleby i wód gruntowych.	122,26 ha (zasięg gruntów ornych otaczających rezerwat) + 15,90 ha (rezerwat)	Zgodnie z załącznikami 14 do planu ochrony Wg potrzeb	Nadleśnictwo Dwukoły/ straż leśna/policja/Gmina Iłowo-Osada

Załącznik Nr 4 do zarządzenia
Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska
w Olsztynie z dnia ..... r.

Lokalizacja działań ochronnych w rezerwacie przyrody „Świńskie Bagno”

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 19 ust. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2021 r. poz. 1098, 1718 i z 2022 r. poz. 84), zwanej dalej ustawą o ochronie przyrody, regionalny dyrektor ochrony środowiska ustanawia dla rezerwatu przyrody plan ochrony sporządzony zgodnie z przepisami artykułów 18, 19 i 20 tej ustawy. Plan ochrony sporządza się na okres 20 lat. Projekt planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Świńskie Bagno”, zwany dalej projektem planu ochrony, uwzględnia treść rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 maja 2005 r. w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody (Dz.U. 2005 nr 94 poz. 794) oraz zakres planu ochrony dla rezerwatu przyrody określony w art. 20 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody.

Rezerwat przyrody „Świńskie Bagno” został utworzony Zarządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z 31 grudnia 1993 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. z 1994 r. nr 5, poz. 45). Wg aktu powołującego, rezerwat zajmował powierzchnię 16,10 ha. Aktualna powierzchnia rezerwatu podana została w zarządzeniu Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 16 listopada 2017 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Świńskie Bagno” (Dz. Urz. z 2017 r. poz. 4573) jako 15,90 ha (jest to powierzchnia poligonu opisanego współrzędnymi punktów załamania granicy). Akt ten określa również położenie i przebieg granicy rezerwatu, rodzaj, typ i podtyp, sprawującego nadzór oraz cel ochrony: zachowanie i ochrona procesów ekologicznych w obszarze torfowiska.

Rezerwat „Świńskie Bagno” wg rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 marca 2005 r. (Dz. U. Nr 60, poz. 533) sklasyfikowany został w następujący sposób: rodzaj rezerwatu Torfowiskowy (T). Ze względu na dominujący przedmiot ochrony rezerwat przyrody reprezentuje: typ – Biocenotyczny i fizjocenotyczny (PBf); podtyp – biocenoz naturalnych i półnaturalnych (bp). Ze względu na główny typ ekosystemu rezerwat ten reprezentuje: typ – Torfowiskowy (bagienny) (ET), podtyp – torfowisk przejściowych (tp).

Obszar rezerwatu przyrody "Świńskie Bagno" znajduje się poza zasięgiem innych form ochrony przyrody. W jego sąsiedztwie od północy, znajduje się aleja pomnikowych lip uznana za pomnik przyrody w 1990 r. (Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 17 poz. 197).

Rezerwat przyrody „Świńskie Bagno” jest enklawą torfowiskowo-leśną wyraźnie odcinającą się od otaczającego krajobrazu rolniczego. Tworzą go siedliska strefowo rozwijające się wokół zbiornika dystroficznego. Centralna część rezerwatu „Świńskie Bagno” stanowi typ mokradeł z bogato reprezentowanym zespołem gatunków wyróżniających torfowiska przejściowe i wysokie, które uznano za wiodące i najistotniejsze dla wyznaczania wartości przyrodniczej rezerwatu. Wokół pla mszarnego, izolowanego okrajkiem (przypuszczalnie powstałym w efekcie eksploatacji torfu) koncentrycznie rozwija się bór bagienny, za którym wzrasta żyzność podłoża, tworząc warunki rozwoju siedlisk łąkowych. Niemal wszystkie powierzchnie ekosystemów notowanych w rezerwacie posiadają cechy znamionujące siedliska ważne dla Wspólnoty, chronione na mocy załącznika I Dyrektywy Siedliskowej. W rezerwacie wyznaczono płaty następujących siedlisk przyrodniczych: 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzeria-Caricetea nigrae*) Bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi-Pinetum*, *Pino mugo-Sphagnetum*, *Sphagno girgensohnii-Piceetum* i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne). Ponadto, mezofilne lasy otaczające kompleks torfowiskowo/borowy mają znamiona siedliska łąkowego 9160 — łąka subatlantycki (*Stellario-Carpinetum*). Z uwagi na fakt, że zbiornik dystroficzny ma genezę antropogeniczną, tj. powstał jako wyrobisko po eksploatacji torfu, nie spełnia kryteriów kwalifikacji do siedliska o kodzie 3160 Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne. W całym rezerwacie zanotowano obecność 14 cennych gatunków mszaków: *Aulacomnium palustre* - próchniczek błotny, *Eurhynchium striatum* - dzióbekowiec bruzdowany, *Leucobryum glaucum* - bielistka siwa, *Pleurozium schreberi* - rokitnik pospolity, *Polytrichum strictum* - płonnik cienki, *Sphagnum capillifolium* - torfowiec ostrolistny, *Sphagnum cuspidatum* - torfowiec szpiczastolistny, *Sphagnum fallax* - torfowiec kończysty, *Sphagnum fimbriatum* - torfowiec frędzlowany, *Sphagnum fuscum* - torfowiec brunatny, *Sphagnum palustre* - torfowiec błotny, *Sphagnum squarrosum* -

torfowiec nastroszony, *Sphagnum teres* – torfowiec obły, *Sphagnum magellanicum* - torfowiec magellański oraz 5 cennych gatunków roślin naczyniowych: *Andromeda polifolia* - modrzewnica zwyczajna, *Drosera rotundifolia* - rosziczka okrągłolistna, *Ledum palustre* – bagno zwyczajne, *Menyanthes trifoliata* – bobrek trójlistkowy, *Carex lepidocarpa* – turzyca łuszczkowata. Zróżnicowanie biocenoz rezerwatu przyrody „Świńskie Bagno” jest niewielkie.

Obszar rezerwatu stanowi mozaikę siedlisk ombrogenicznych: torfowisk oraz borów bagiennych przechodzących w mezofilne lasy liściaste w niecce zagłębienia bezodpływowego, z czasem niewielkiego dystroficznego zbiornika wodnego. Konsekwencją lądowacenia zbiornika dystroficznego jest rozwój torfowiska przejściowego, a wzrastająca miąższość torfu stymuluje, przy niskiej trofii, rozwój mszaru obecnie reprezentowanego przez niemal jednorodny mszar wełnianki wąskolistnej i torfowca kończystego *Eriophorum vaginatum-Sphagnum fallax*. Wokół pła mszarnego, izolowanego okrajkiem, koncentrycznie rozwija się bór bagienno, w jego zasięgu dziki urządza „babrzyśka”. Za pierścieniem borów bagiennych wzrasta żyzność podłoża, siedlisko w dalszym ciągu jest kwaśne tworząc warunki rozwoju siedlisk grądowych, miejscami nawiązujących składem do runa środkowoeuropejskiej mokrej dąbrowy. Tę część rezerwatu cechuje najczęściej odkształceń i zmian w odniesieniu do wzorca fitosocjologicznego. Jest to skutek bliskiego sąsiedztwa intensywnie użytkowanych gruntów ornych, niewielkiej powierzchni siedliska i małej zdolności do absorbowania presji. W zasięgu obszaru wyznaczonego jako grąd subkontynentalny, w szczególności na jego okrajkach rozwija się w runie *Impatiens parviflora* (niecierpek drobnokwiatowy) oraz ekspansywnie anektuje przestrzeń dna lasu *Padus serotina* (czeremcha amerykańska). Dostęp do torfowiska ogranicza okrajek (przypuszczalnie powstały w efekcie eksploatacji torfu), porośnięty zespołem czermieni błotnej *Calletum palustris*, co skutecznie zabezpiecza torfowisko przed penetracją człowieka.

Rezerwat przyrody „Świńskie Bagno” jest ważnym, lokalnym elementem retencji wodnej, deponowania węgla w złożach torfowych i jako taki stanowi element przyczyniający się do niwelowania skutków zmian klimatu. Jest ważnym stymulatorem i donatorem usług ekosystemowych. Odgrywa również korzystną rolę dla prowadzonej w jego zlewni gospodarki rolnej, kształtując lokalny mikroklimat.

Zagrożeniami dla Świńskiego Bagna jest ewolucja biocenotyczna, rozwój gatunków inwazyjnych oraz zagrożenie suszą. Ochrona rezerwatu przyrody „Świńskie Bagno”, ma dążyć do zachowania stanowisk cennego kompleksu siedlisk ombrogenicznych z mozaiką zbiorowisk torfowisk przejściowych i wysokich oraz boru bagienno. Obecnie stopień uwilgotnienia ombrogenicznej mozaiki siedlisk jest właściwy. Należy przeciwdziałać postępującej ewolucji biocenotycznej w jego zasięgu. Tak sformułowane zasady ochrony ekosystemów rezerwatu wymagają zabiegów ochronnych. Obecny rozwój na płacie torfowiska brzozy wzrasta powyżej stanu właściwego (optimum to FV – udział drzew na poziomie 15%) rozwój roślinności drzewiastej na obszarach płatów torfowiska, powinien być kontrolowany. Konieczne jest prowadzenie monitoringu stanu siedliska 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzerio-Caricetea nigrae*). Obecnie wskazana jest redukcja brzozy do pokrycia ok. 10% powierzchni płatów torfowiska (płatów wyznaczonych jako siedlisko 7140). Procesy murszenia są zauważalne jedynie na okrajkach, krawędziach niecki rezerwatu.

Ponadto, w zasięgu siedliska 9160 rozwijają się gatunki inwazyjne (czeremcha amerykańska *Padus serotina* oraz niecierpek drobnokwiatowy *Impatiens parviflora*) oraz w jego wnętrze wnikają gatunki synantropijne z użytkowanych powierzchni rolnym spoza rezerwatu, rozwój tych niepożądanych składników flory siedlisk wymaga przeciwdziałania (usunięcia gatunków inwazyjnych oraz ograniczenie presji powodujących rozwój apofitów).

Właściwą ochronę rezerwatu przyrody „Świńskie Bagno” umożliwi ustanowienie w jego zasięgu strefy ochrony czynnej. Ustanowienie strefy ochrony ścisłej uznano za niezasadne ze względu na konieczność ingerencji w obszar zabiegami ochronnymi ze względu na zarastanie mszarów torfowiskowych roślinnością drzewiastą oraz potrzebę usunięcia gatunków inwazyjnych z siedlisk grądowych. W obszarze nie przewiduje się ustanawiania strefy ochrony krajobrazowej, ze względu na zbyt mały obszar rezerwatu. Ustanowienie ochrony czynnej będzie zabezpieczać również walory krajobrazowe przedmiotowego rezerwatu.

Nie stwierdzono potrzeby zmiany granic rezerwatu.

Wskazano potrzebę wprowadzenia zapisów do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz planu zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego, ponieważ zidentyfikowano zagrożenia zewnętrzne dla celu ochrony przyrody rezerwatu. Zagrożenia można ograniczyć lub wyeliminować poprzez wpisanie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gmin i planu zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego rezerwatu, jako obiektu chronionego prawem z wyznaczonym obszarem ochrony czynnej. Wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów dotyczących niedopuszczenia do zmian form użytkowania terenu, np. przekwalifikowania gruntów leśnych na inny typ użytkowania (w obrębie zlewni rezerwatu) oraz niedopuszczenia do lokowania inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko w zasięgu zlewni bezpośredniej Świńskiego Bagnu.

Projekt planu ochrony nie przewiduje udostępnienia rezerwatu dla celów rekreacyjnych, sportowych, turystycznych, edukacyjnych i kultu religijnego. W przypadku zamiaru prowadzenia prac badawczych należy wystąpić do RDOŚ w Olsztynie o stosowne zezwolenie w trybie art. 15 ust. 1 pkt 24 Uop.

W granicach rezerwatu przyrody „Świńskie Bagno” nie przewiduje się prowadzenia działalności wytwórczej, handlowej, rolniczej. Celem zachowania korzystnych warunków hydrologicznych w rezerwacie, konieczne jest prowadzenie gospodarki rolnej niewpływającej na warunki hydrologiczne, tj. stan silnego i stabilnego uwodnienia rezerwatu. Wskazany jest monitoring hydrologiczny zapewniający obserwację zmian stosunków wodnych na obszarze rezerwatu jako podstawa podejmowania ewentualnych dalszych działań ochronnych w rezerwacie.

Uznano, że cel ochrony przyrody oraz charakter rezerwatu, jego powierzchnia oraz usytuowanie w krajobrazie leśnym, wykluczają możliwość wskazania obszarów i miejsc udostępniane dla celów turystycznych i edukacyjnych.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Olsztynie zapewnił udział społeczeństwa w opracowywaniu projektu planu ochrony w trybie ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2021 r. poz. 2373 z późn.zm). Informację o przystąpieniu do opracowywania projektu planu ochrony podano do publicznej wiadomości poprzez: – udostępnienie projektu zarządzenia na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Olsztynie .....r., – ogłoszenie na tablicy ogłoszeń w siedzibie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Olsztynie w terminie od .....do .....r., – ogłoszenie w prasie o zasięgu wojewódzkim w dniu ..... r. W wyniku procedury z udziałem społeczeństwa wniesiono uwagi i wnioski. Ich zestawienie wraz z informacjami, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie uwzględnione, zawarto w Tabeli ..... Zestawienie uwag i wniosków zgłoszonych w związku z udziałem społeczeństwa w opracowywaniu projektu planu ochrony dla rezerwatu.

Projekt zarządzenia został zaopiniowany przez Regionalną Radę Ochrony Przyrody w Olsztynie uchwałą nr ..... r., Radę Gminy Iłowo-Osada uchwałą nr ....., Nadleśnictwo Dwukoły pismem z dnia ....., a także uzgodniony z Wojewodą Warmińsko-Mazurskim pismem nr ..... z dnia .....r.